

Fridtjof Nansen og eventyret i friluftslivet

Et miniprotræt

Af Christian Almer

Fridtjof Nansen (1861-1930).

Allerede i sin ungdom var Nansen glad for skiløbets velsignelser, og man kan finde nogle af disse ture beskrevet i et par tidlige artikler.

På det tidspunkt var det relativt usædvanligt at gå på ski selv i Norge.

Nansen havde allerede i mange år inden turen til Grønland taget på ture i de norske fjelde både til fods og på ski.

Han tog på mange af disse ture på egen hånd.

Det var meget sjældent, at han mødte andre, og han giver gennem sine beskrivelser et billede af et Norge, hvor det rørlige overskudsbedingede friluftsliv kun lige var i sin vorden.

Han krydsede i 1888 Grønlands indlandsis på ski som den første nogensinde.

Turen indeholdt en lang række usikkerhedsmomenter.

For eksempel vidste man ikke den gang, hvad der var inde på midten af Grønland.

Professor A.E. Nordenskiöld havde en teori om, at der inde på midten af isen måtte være et ukendt landområde.

Han havde derfor forsøgt at krydse indlandisen fra vest mod øst i 1883, men han havde måtte vende om.

Nansen havde også lyst til at finde ud af, hvad der var inde på Grønland. Han var af den opfattelse, at det var psykologisk forkert at forlade den relativt befolkede vestkyst for at rejse mod den groft set ubefolkede østkyst, hvor det oven i købet kunne være særdeles vanskeligt at få et skib ind gennem drivisen selv i de bedste somre.

Han gennemførte turen i sommeren 1888 sammen med 5 kammerater.

Han startede fra østkysten og gik mod vestkysten, og han havde derfor i realiteten brændt alle broer bag sig.

Han har siden sagt, at dette var af afgørende betydning for, at turen lykkedes.

Man må ligeledes huske på, at det groft set var umuligt på det tidspunkt at gå ind og købe specielt friluftsudstyr af nogen art.

De måtte derfor eksperimentere sig frem på en lang række områder, ligesom de måtte lave størstedelen af deres udstyr selv.

Til turen over grønlands indlandsis lavede de bl.a. deres soveposer af rensdyrskind.

Poserne var lavet, så de kunne sove tre i hver, hvilket gjorde det lettere at holde varmen.

Rensdyrposerne havde imidlertid også den ulempe, at der konstant var hår i maden, og når de vågnede, kunne de altid starte med at fjerne rensdyrhår fra alle legemsåbninger.

Også store dele af maden havde de lavet specielt, ligesom de f.eks. selv havde lavet deres primus.

I juni 1893 forlod Nansen atter Norge.

Denne gang om bord på Fram, et skib han havde fået specialbygget af en kendt skibsbygger i Norge, Colin Archer.

Skibet var bygget af meget solidt tømmer, og det havde en speciel rund bund, der gjorde, at det blev presset op, når pakisen klemte om det.

Nansen havde ved hans besøg på Grønlands vestkyst observeret en del drivtømmer og havde hjembragt noget af dette til Norge, hvor det viste sig, at stamme fra Sibirien.

Dette havde fået ham til at tænke på, om isen, der driver sydpå ned langs Grønlands østkyst og videre rundt om grønlands sydspids for at fortsætte op langs vestkysten, tidligere havde været på en tur op om Nordpolen fra Sibirien med havstrømmene, før den nåede Grønlands kyster.

Han planlagde derfor at lade sit skib fryse fast i isen og dermed forsøge at bevise, at havstrømmene ville føre det tilbage og ned sydpå langs Grønlands østkyst, ligesom han på denne måde ville forsøge at nå Nordpolen, som på det tidspunkt endnu heller ikke havde været besøgt endnu. Det bør med i billedet, at man på det tidspunkt heller ikke vidste, om der på toppen af jorden lå et kontinent, og hele fortagendet var derfor igen præget af stor usikkerhed og eventyrlyst.

Med sit mandskab sejlede han op langs Norges kyst og Nord om store dele af Sibirien, hvorfra de sejlede nordpå.

Her blev skibet som planlagt låst fast i isen, og det drev gennem de næste par år op mod nordpolen og langsomt tilbage mod vest.

Knap 2 år senere, i marts 1895, stod det klart, at skibet drev i isen på en kurs, der var for sydlig til, at det ville komme til Nordpolen. Nansen og én af hans kammerater, Johansen forlod derfor skibet midt oppe i polarhavet med selvbyggede slæder og kajaker på slæb for at se, om de kunne nå Nordpolen.

De forlod Fram på 84° bredde og nåede i løbet af sommeren op på 86° bredde, men det viste sig, at de gik imod havstømmene og, at projektet derfor var håbløst.

De vendte om hen på efteråret og nåede Frans Josef-land, hvor de overvintrede.

I løbet af foråret 1896 bevægede de sig videre mod syd, hvor de mødte en anden ekspedition, der sejlede dem til Vardø i Norge.

Hertil ankom de en uge før Fram.

Fælles for disse ture var, at de ikke ville være blevet til noget og heller ikke ville kunne have været gennemført uden eventyrlyst og lysten til at dyrke det enkle friluftsliv.

Fridtjof Nansen arbejdede bl.a. videre med at udforske havene og kom frem til nogle på det tidspunkt relativt afgørende resultater mht. havets saltholdighed i stor dybde.

Senere kom han ind i hjælpearbejdet omkring ofre for 1. verdenskrig og andet humanitært arbejde.

I 1923 fik han Nobels fredspris for bl.a. dette arbejde.

Gennem alle årene bevarede han en dyb interesse for det enkle friluftsliv.

Han har skrevet en bog, både om den 3 år lange tur med Fram over Polarhavet og en anden om hans tur over Grønlands indlandsis. Desuden har han skrevet en del artikler om friluftsliv.

I en nyoptrykt udgave af hans tur over indlandsisen indgår én af disse - om en tidlig skitur i Norge - ligesom der indgår to taler, dels om friluftsliv, dels om eventyrlyst.

Christian Almer

Artiklen stammer fra en serie af foldere om markante friluftspersonligheder, udgivet på Akademin för Natur- & Friluftsliv.